

מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,
יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה.
הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.
אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – פרט ל"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.
לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות !

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון המיועד לך. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק. מותר לכתוב משני צידי הדף במחברת הבחינה.
- אם נחוצה לך מחברת בחינה נוספת, יש לפנות אל המשגיח ולוודא כי גם במחברת הנוספת הודבקו מדבקות נכון (בלי שם) ומדבקות שאלון. כמו כן יש לוודא כי המשגיח הדביק על המחברת הנוספת גם את המדבקה "מחברת נוספת" שצבעה כתום. את המדבקה יש להדביק בין שתי הסיכות, בשני צידי הכריכה.
- יש לוודא כי המשגיח רשם את מספרי המחברות במקום המיועד לכך בתחתית העמוד, בכל המחברות שהשתמשת בהן.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה. יש לציין את המילה "לטייטה" בראש כל עמוד ששימש לטייטה.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה !

מדבקות נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات		מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن
שנה السنة חודש الشهر מועד מועד סמל ביה"ס رقم المدرسة מס' תעודת הזהות رقم الهوية	סמל השאלון رقم النموذج שם השאלון اسم النموذج	
יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	יש להדביק כאן ↑ מדבקות שאלון يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة نموذج امتحان	

מחברת ☐ מתוך ☐ מחברות ☐
الدِّفتر من دفاتر

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתנה מחברת נוספת ☐
يجب الإشارة في المربع إذا أعطيت دفتر إضافي

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحيّة للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على مواد مكتوبة أو شفوية. لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. كما لا يُسمح إدخال هواتف خلوية أو أجهزة إلكترونية أخرى إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها، وبأن تفاصيل نموذج الامتحان المعد لك مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.
2. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في القسم المخطوط)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذا القسم. يُسمح الكتابة في جانبي صفحات دفتر الامتحان.
3. إذا كنت بحاجة لدفتر امتحان إضافي، يجب التوجه إلى المراقب، والتأكد بأنه قد أُلصقت في الدفتر الإضافي أيضاً ملصقة ممتحن (بدون اسم) وملصقة نموذج امتحان. كما ويجب التأكد بأن المراقب قد ألصق على الدفتر الإضافي الملصقة "دفتر إضافي" التي لونها برتقالي. يجب إلصاق الملصقة بين الدبوسين في جانبي غلاف الدفتر.
4. يجب التأكد بأن المراقب قد سجل أرقام الدفاتر في المكان المعد لذلك في أسفل الصفحة، في جميع الدفاتر التي استعملتها.
5. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان فقط. يجب كتابة الكلمة "مسودة" في رأس كل صفحة تُستعمل مسودة.
6. لا يُسمح نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُثير الشك بعدم التقيد بنزاهة الامتحانات.
7. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

نتمنى لكم النجاح!

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים בבתי ספר בחינוך החרדי

שימו לב: בבחינה במועד זה יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

הוראות

- א. משך הבחינה : שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	–	הבנה והבעה	–	51 נקודות
פרק שני	–	תחביר ומילות יחס	–	21 נקודות
פרק שלישי	–	שם המספר ומערכת הצורות	–	28 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש (לעולים חדשים ברמה ב בלבד) : מילון עברי-לועזי, לועזי-עברי, עברי-עברי או מילונית.
- ד. הוראות מיוחדות :
- (1) יש לענות על כל השאלות **בגוף השאלון**, לפי ההוראות.
- (2) יש להקפיד על כתב ברור, פיסוק הגיוני ושמירה על כללי הדקדוק.
- שימו לב : בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את המאמרים א–ב שבנספח המצורף, וענו על כל השאלות 1–11 שלפניכם. הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

הבנת הנקרא (30 נקודות)

ענו על כל השאלות 1–5 על פי מאמר א.

1. מאמר א פותח בשאלות: "האם חשבנו פעם באיזה אופן אנחנו מקבלים החלטה... האם אנו מודעים לתהליך שהמוח שלנו עובר?" מהו התפקיד של השאלות בפתיחת המאמר? הקיפו את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- א. להוכיח שרוב בני האדם אינם מסוגלים לקבל החלטות נכונות.
- ב. לעורר מודעות אצל הקורא בנוגע לאופן שבו המוח שלו מקבל החלטות.
- ג. להציג נתונים סטטיסטיים מתוך ספרו של פרופסור דניאל כהנמן.
- ד. לטעון כי תהליך קבלת ההחלטות הוא פשוט, ואינו דורש מאמץ.

2. על פי המאמר, במוחו של האדם פועלות שתי מערכות חשיבה: "מערכת 1" ו"מערכת 2". השלימו בלשונכם את הפרטים החסרים בטבלה שלפניכם על פי המאמר. (3 נקודות)

מאפייני המערכת	מערכת 1	מערכת 2
אופן הפעולה של המערכת (מהירות ומאמץ)	אוטומטית ומהירה מאוד, ללא מאמץ מכוון	
דוגמה לפעולה שהמערכת מבצעת		פתרון תרגיל מתמטי מורכב

3. בפסקה ה כתוב: "הקושי המרכזי בתהליך קבלת ההחלטות נובע מכך ש'מערכת 2' היא מערכת עצלנית". הסבירו בלשונכם:

א. מדוע מערכת זו נחשבת "עצלנית"? (נקודה אחת)

ב. כיצד הדבר משפיע על הפתרונות שמציעה "מערכת 1"? (2 נקודות)

4. בפסקה ו כתוב המאמר מציג שתי "הטיות קוגניטיביות" (טעויות קבועות ושיטתיות בחשיבה). ציינו טעות אחת מבין השתיים, והסבירו אותה בלשונכם, על פי המאמר. (3 נקודות)

5. כדי להתגבר על טעויות בחשיבה, כותב המאמר מציע שתי דרכי פתרון מעשיות.
א. העתיקו מן המאמר משפט המציג את דרך הפתרון הראשונה. (נקודה אחת)

ב. הסבירו בלשונכם את דרך הפתרון השנייה ואת היתרון שקיים בה. (2 נקודות)

ענו על כל השאלות 6-9 על פי מאמר ב.

6. בפסקה ב מוסבר כי בני האדם מחלקים את ההחלטות שלהם לשלוש רמות. מדוע חלוקה ומיון אלו חיוניים וחשובים כל כך, לפי דעת המומחים? הקיפו את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- מפני שהם מאפשרים לאדם לחזות מראש בדיוק רב לאן תוביל כל החלטה קטנה.
- מפני שהם מסייעים לאדם לדעת כמה כסף הוא ירוויח מכל החלטה.
- מפני שהמיון מאפשר להפוך חלק מן ההחלטות לאוטומטיות, וכך האדם יכול לתפקד.
- מפני שהם מונעים מן האדם להשתמש בתחושת הבטן שלו.

7. בפסקה ד מופיע המושג FOMO – הפחד מהחמצה.

א. מה גורם לאנשים להרגיש פחד זה, על פי המאמר? (נקודה אחת)

ב. איך הפחד הזה מתבטא בהתנהגותם של אותם אנשים? (נקודה אחת)

8. בפסקה י מתואר ניסוי שערך פרופ' יוסי יסעור עם קבוצות לקוחות שקיבלו פיצה.

מה רצה החוקר להוכיח באמצעות ניסוי הפיצה?

הקיפו את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- שאנשים רעבים נוטים לקבל החלטות מהירות יותר מאנשים שאינם רעבים.
- שתעשיית המזון המהיר משפיעה לרעה על שיקול הדעת של הצרכנים.
- שתהליך קבלת ההחלטות של בני אדם הוא תמיד הגיוני ומחושב.
- שהכוח של "ברירת המחדל" הוא חזק מאוד, ובני אדם מעדיפים לא לשנות את המצב הנתון.

9. לפניכם קטע ובו חמישה מקומות שבהם מובאות בסוגריים אפשרויות מודגשות להשלמת המשפטים.

בכל מקום הקיפו את האפשרות המתאימה ביותר מבין שלוש האפשרויות על פי מאמר ב. (5 נקודות)

פסיכולוגים מסבירים כי אפשר לקבל החלטות באמצעות שני ערוצים: הערוץ האינטואיטיבי המבוסס על

(היגיון / רגש / שלבים מסודרים), והערוץ הקוגניטיבי המבוסס על חשיבה הגיונית.

המומחים טוענים כי החלטה נכונה מתקבלת כאשר יש (שילוב כוחות / הפרדה מוחלטת / מחלוקת) בין

שני הערוצים הללו. עם זאת החוקרים גילו כי בני אדם נוטים לעיתים קרובות לבחור בהחלטה (הגיונית /

מהירה / פסיבית) כדי להישאר במצב הקיים ולא להסתכן. כדי להקל על תהליך הבחירה המומחים

מציעים דרכים שונות, למשל לנסות (לדמיין / לשכוח / להבין) שהמצב כבר קרה מעצמו ולבדוק את

ההרגשה (הראשונית / הקשה / הטובה) שעולה בנו.

ענו על שאלה 10 על פי שני המאמרים.

10. שני המאמרים דנים בכלים השונים הקיימים במוח האנושי לצורך עיבוד מידע וקבלת החלטות.

א. במאמר א מדובר על "מערכת 1" ו"מערכת 2", ובמאמר ב מדובר על "הערוץ האינטואיטיבי" ו"הערוץ הקוגניטיבי".

- מצאו את ההתאמה בין המושגים : איזו מערכת ממאמר א דומה באופייה לערוץ האינטואיטיבי ממאמר ב? _____
- נמקו את קביעתכם על פי המאפיינים הדומים של המערכת והערוץ הדומה לה.

(3 נקודות)

ב. משני המאמרים עולה עמדה משותפת בנוגע לקבלת החלטות אצל בני אדם.

הקיפו את המשפט שמבטא עמדה זו. (2 נקודות)

- בני אדם מקבלים החלטות רק על סמך נתונים מדויקים ועובדות גלויות לעין.
- המוח האנושי שואף להתאמץ ולחשוב בצורה איטית ומורכבת בכל בחירה קטנה.
- בחירות אוטומטיות ומהירות עלולות להוביל לטעויות, ולכן חשוב להפעיל חשיבה מחושבת, הגיונית או ביקורתית.
- עדיף לאדם להימנע לחלוטין מקבלת החלטות באופן פעיל ולהשאיר תמיד את המצב הקיים.

סיכום ממזג (21 נקודות)

11. על פי שני המאמרים שקראתם, כתבו סיכום ממוזג בנושא: קבלת החלטות.

בסיכום תארו את הקשיים העומדים בפני האדם כאשר עליו לקבל החלטות, והציגו את דרכי הפתרון המוצעות כדי לקבל החלטות בצורה טובה ומועילה.

הקפיזו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בתוך הסיכום ובסופו (ביבליוגרפיה).

כתבו בהיקף של כ-150 מילים.

את הסיכום כתבו בעמודים 8–9 (תוכלו להשתמש בעמוד 10 לכתיבת טיוטה).

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

פרק ב – תחביר ומילות היחס (21 נקודות)

בפרק זה ענו על שלוש מן השאלות 12–16 (לכל שאלה – 7 נקודות).

12. א. השלימו את המשפטים שלפניכם באמצעות המילים מן הרשימה שלמטה.
1. המוח האנושי נוטה להתעייף כאשר הוא נדרש למאמץ מחשבתי ממושך, _____ בני אדם מעדיפים לקבל החלטות מהירות בלי מחשבה רבה.
 2. מדענים מסבירים כי האדם מגיע להחלטה נבונה ומאוזנת יותר _____ הוא משלב בצורה נכונה בין שיקולי ההיגיון ובין תחושת הבטן שלו.
 3. אנשים מסוימים מתקשים להחליט _____ הם רוצים מאוד להתקדם, ואילו אחרים מצליחים לפעול בקלות _____ המודעות הגבוהה שלהם לסגנון ההחלטות האישי שלהם.
 4. _____ להתגבר על הקושי לבצע שינויים אקטיביים מומלץ לתרגל בחירות יום-יומיות קטנות, וכך להפוך לאנשים בוחרים ועצמאיים.

רשימת המילים: בזכות, כאשר, כדי, לכן, אף על פי ש

- ב. לפניכם משפט:
- החלטה נבונה מתקבלת כאשר האדם משלב בין שני הערוצים במוח ומקשיב גם להיגיון וגם לתחושת הבטן שלו.
- מבין ארבעת המשפטים שלפניכם, הקיפו את המשפט שמשמעותו היא הדומה ביותר למשמעות המשפט המודגש.
1. החלטה נבונה אינה יכולה להתקבל על פי שני ערוצי המוח, אלא רק אם האדם מקשיב להיגיון בלבד.
 2. החלטה נבונה דורשת מן האדם להקשיב לשיקולי ההיגיון השכלי, בניגוד לתחושת הבטן שלו.
 3. החלטה נבונה מבוססת לא רק על הקשבה להיגיון, אלא גם על הקשבה לתחושת הבטן.
 4. החלטה נבונה מתקבלת רק כאשר האדם מפריד בין ערוץ הרגש ובין ערוץ החשיבה.

13. א. לפניכם שני משפטים. כתבו כל אחד מהם מחדש, על פי ההוראה המתאימה.
1. עזירה בזמן קבלת החלטה גדולה מאפשרת למערכת החשיבה האיטית להיכנס לפעולה. כתבו את המשפט מחדש. התחילו את המשפט במילה "אם".
אם _____
 2. חברי ועדות האסירים היו עייפים ורעבים, ולפיכך הם נצמדו לברירת המחדל ולא שחררו אסירים. כתבו את המשפט מחדש. התחילו את המשפט במילה "מכיוון ש".
מכיוון ש _____

- ב. לפניכם התחלה של משפט.
- מומחים מציעים להתייעץ עם אנשים אחרים לפני שמחליטים, אך ...
- הקיפו את ההשלמה המתאימה ביותר למשפט :
1. בני אדם נוטים לסמוך רק על המחשבה המהירה שלהם ומתקשים לראות את הטעויות של עצמם.
 2. אנשים רבים מפקים תועלת רבה מן המערכת המחשבתית השנייה והאיטית שלהם.
 3. נקודת המבט של החבר מסייעת לאדם להחליט.
 4. המוח האנושי משקיע תמיד אנרגייה רבה ומאמץ ממושך כדי לבחון נתונים.

14. לפניכם שלושה משפטים. חברו אותם למשפט אחד לכיד.
- הקפידו על שימוש במילות קישור מתאימות.
- אין להשתמש בקשר של הוספה.
- מערכת 1 מציעה פתרון מהיר.
 - הפתרון של מערכת 1 אינו דורש מאמץ שכלי.
 - המוח האנושי החסכן באנרגיה מעדיף להשאיר את העבודה למערכת 1.

15. א. השלימו את המשפטים שלפניכם באמצעות מילות היחס המתאימות מתוך רשימת המילים שלמטה.

1. הנטייה של המוח להחליט מבוססת _____ המידע שנמצא מול עיניו באותו הרגע.
2. האדם יכול להפיק תועלת רבה _____ הדעה הביקורתית של חברו.
3. המומחים ממליצים לכל אדם לפתח מודעות גבוהה _____ סגנון ההחלטות האישי שלו.
4. כאשר לקוחות נדרשו להוריד תוספות באופן פעיל, הם אכלו הרבה יותר פיצה _____ קבוצה השנייה.

רשימת המילים : מן, על, ל, בהשוואה ל, אל

ב. השלימו את המשפטים שלפניכם באמצעות מילות היחס שבסוגריים.

- בכל משפט כתבו את מילת היחס בנטייה המתאימה.
1. קל להשתמש בקיצורי דרך אוטומטיים בחשיבה, אבל _____ (בגלל) בני אדם נוטים לבצע טעויות בחשיבה שלהם.
 2. חבר קרוב יכול להציע נקודת מבט ביקורתית, ומומלץ להתייעץ _____ (עם) לפני שמקבלים החלטות גדולות ומשמעותיות.
 3. פרופסור דניאל כהנמן חקר את המוח האנושי, ומשום כך הוענק _____ (ל) הפרס היוקרתי נובל לכלכלה בשנת 2002.
 4. המערכת המחשבתית השנייה היא עצלנית, ואנו נדרשים להפעיל _____ (את) למשל כאשר אנו פותרים תרגילי מתמטיקה מורכבים.

16. א. לפניכם קטע ובו שלושה שיבושי לשון.

קבלת החלטות נבונות היא משימה מורכבת עבור אנשים רבים. לעיתים קרובות המומחי מוח מציעים לשקול את האפשרויות השונות ולמדוד אותן במספרים. שיטות אלה מציגות עקרונות חשובות ומאפשרות להעניק ציונים מתאימים לכל פתרון. בסופו של דבר יש שיטות מתוחכמות המסייעות את האדם לבחור בהחלטה המאוזנת ביותר עבורו.

כתבו מה הם שלושת השיבושים בקטע, ותקנו כל אחד מהם.

- שיבוש 1 : _____ התיקון : _____
- שיבוש 2 : _____ התיקון : _____
- שיבוש 3 : _____ התיקון : _____

ב. (1) כתבו את צורת הרבים של כל אחד מן הצירופים שלפניכם :

- פתרון מהיר _____
- נקודת מבט _____

(2) כתבו את צורת היחיד של הצירוף שלפניכם :

- החלטות הגיוניות _____

פרק ג – שם המספר ומערכת הצורות (28 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 17 – 22 (לכל שאלה 7 נקודות).

17. א. במשפטים 1–3 שלפניכם כתבו במילים את המספרים המודגשים.
1. אחת הדרכים לסייע בקבלת החלטות היא לצמצם את אפשרויות הבחירה ל-3 _____ אפשרויות בלבד.
 2. פרופסור דניאל כהנמן זכה בפרס נובל לפני כ-24 _____ שנים, והותיר חותם עמוק בעולם המדע.
 3. החוקרים גילו כי כמות הנתונים שהתקבלה ביום השני של הניסוי הייתה גדולה פי 2 _____ מן הכמות שנאספה ביום הראשון.
- ב. במשפטים 1–3 שלפניכם הקיפו את הצורה הנכונה של שם המספר.
1. במחקר הפסיכולוגי השתתפו חמישה עשר / חמש עשרה / חמישה עשרה נשים שהתבקשו לבצע בחירות אקטיביות ומהירות בקבוצת הניסוי.
 2. החוקרים הציגו לנבחנים עשרים ושלוש / עשרים ושלושה משימות מורכבות במהלך המבדק.
 3. המשכורת של החוקרים תתקבל בעשרה / עשרי בחודש הבא.
18. לפניכם ארבעה זוגות של משפטים. בכל זוג כתבו במשפט (1) - פועל, ובמשפט (2) - שם מתאים, על פי שם הפועל שבסוגריים.
- דוגמה: (1) הרופא **בדק** (לבדוק) את החולה.
(2) תוצאות ה**בדיקה** (לבדוק) הוקלדו במחשב.
- א. (1) המוח האנושי תמיד _____ (לנסות) לחסוך באנרגיה ולמצוא קיצורי דרך.
(2) ה _____ (לנסות) לפתור תרגיל מתמטי מורכב דורש מאמץ רב ממערכת 2.
- ב. (1) פסיכולוגים _____ (להוכיח) באמצעות ניסויים כי אפשר לקבל החלטות באמצעות שני ערוצים במוח.
(2) ה _____ (להוכיח) המדעית של פרופ' כהנמן נשענת על ניסויים.
- ג. (1) פעמים רבות בני אדם _____ (להחליט) רק על סמך מידע שנמצא מול עיניהם.
(2) קבלת _____ (להחליט) פסיבית נובעת מהרצון להישאר במצב הקיים כדי לא להסתכן.
- ד. (1) כאשר אנו פועלים באופן אינטואיטיבי אנו _____ (להגיב) במהירות לפי הרגש.
(2) ה _____ (להגיב) המהירה מועילה במצבים מסוימים אך עלולה להזיק במצבים אחרים.

19. במשפטים שלפניכם כתבו בכל מקום ריק את השם המתאים לפי שם הפועל שבסוגריים.
- א. אם נתמקד ב _____ (להבין) שהמוח האנושי מוגבל, נוכל למנוע טעויות קשות בחשיבה.
 - ב. אחת הדרכים להגיע להחלטה מתאימה היא _____ (להתייעץ) קבועה עם חברים או בני משפחה לפני קבלת החלטה.
 - ג. _____ (לשלב) נכון בין הערוץ האינטואיטיבי לערוץ השכלי במוח יביא לתוצאות טובות.
 - ד. מומלץ להשתמש ב _____ (לדמיין) חיובי של המצב כאילו הוא כבר קרה מעצמו.
 - ה. דרך נוספת להגיע להחלטה נכונה היא _____ (לזהות) של הקריטריונים החשובים ו _____ (להשוות) ביניהם בתוך טבלה מסודרת.
20. במשפטים שלפניכם כתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים לפי שם הפועל שבסוגריים.
- א. בעבר אנשים לא _____ (להבין) באיזה אופן המוח שלנו מעבד נתונים ומקבל החלטות.
 - ב. בשנים האחרונות חוקרים רבים _____ (לגלות) כי בני אדם אינם פועלים תמיד בצורה הגיונית.
 - ג. אל _____ (להאמין) בצורה מוגזמת שאתם צודקים כאשר אין לכם מספיק עובדות.
 - ד. אם אתם _____ (לחשוש) להפסיד אפשרות טובה יותר, אתם עלולים דווקא להפסיד אותה בשל חוסר החלטה.
 - ה. פרופסור כהנמן פעל כפסיכולוג קוגניטיבי ו _____ (לזכות) בפרס נובל בשנת 2002.
 - ו. מערכת 2 _____ (להתעורר) לפעולה כאשר אנו נדרשים למאמץ שכלי רב.
21. לפניכם רשימת שמות שנוצרו בדרכי תצורה שונות (שורש ומשקל או בסיס וצורך סופי).
- שָׁעוֹן, מְקַלֵּט, עֵתוֹנָאִי, פּוֹתָחֹן, צִיד**
- א. העתיקו מן הרשימה שני שמות שונים שנגזרו בדרך של שורש ומשקל, המציינים משמעותות שונות.

שם 1 : _____

משמעות המשקל שלו : _____

שם 2 : _____

משמעות המשקל שלו : _____
 - ב. העתיקו מן הרשימה שני שמות – שם אחד שנוצר בדרך של שורש ומשקל, ושם אחד שנוצר בדרך של בסיס וצורך סופי – ויש למשקל ולצורך הסופי שלהם משמעות זהה.

השם שנוצר בדרך של שורש ומשקל : _____

השם שנוצר בדרך של בסיס וצורך סופי : _____

כתבו מהי המשמעות המשותפת לשני השמות שהעיתם : _____

22. א. לפניכם שישה שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.

מלון, ספרון, שעון, דבון, אירון, חידון

מיינו את ששת השמות שלפניכם לשלוש קבוצות (שני שמות בכל קבוצה) לפי משמעות הצורן הסופי,

וכתבו את המשמעות המשותפת של הצורן בכל קבוצה.

קבוצה א: _____, _____

המשמעות המשותפת של הצורן: _____

קבוצה ב: _____, _____

המשמעות המשותפת של הצורן: _____

קבוצה ג: _____, _____

המשמעות המשותפת של הצורן: _____

ב. לפניכם שישה שמות.

מרפאה, מכתב, חלילית, פלפון, חסכון, שכלי

(1) מיינו את ששת השמות שלפניכם בטבלה לפי דרך התצורה שלהם.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) העתיקו את השם שמשמעות המשקל שלו היא **מקומות**, וציינו את המשקל שלו.

השם: _____ המשקל: _____

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

/בהמשך דפי טיוטה/

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

נספח: מאמרים

לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים בבתי ספר בחינוך החרדי

75274, קיץ תשפ"ו, מועד ב

לפניכם שני מאמרים. קראו אותם וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר א

נעים להכיר: שתי מערכות חשיבה אצלכם במוח

(מעובד על פי פרופ' דניאל כהנמן, לחשוב מהר, לחשוב לאט, תשע"ג)

- א אנחנו מקבלים מדי יום עשרות או מאות החלטות, גדולות וקטנות. אבל האם חשבנו פעם באיזה אופן אנחנו מקבלים החלטה – כל החלטה שהיא? האם אנו מודעים לתהליך שהמוח שלנו עובר עד לשלב הסופי של קבלת ההחלטה?
- ב מעניין לדעת כי במוחו של האדם פועלות שתי מערכות חשיבה שונות. מערכות אלו משפיעות על הדרך שבה אנו שופטים מצבים ומקבלים החלטות בחיי היום-יום.
- ג המערכת הראשונה מכונה "מערכת 1". מערכת זו פועלת בצורה אוטומטית, מהירה מאוד וללא מאמץ מכוון מצד האדם. היא זו שמסייעת לנו לזהות חפצים במרחב, לקרוא מילים פשוטות או להבין מייד שלט מוכר ברחוב.
- ד המערכת השנייה מכונה "מערכת 2". בניגוד למערכת הראשונה, מערכת 2 היא איטית, מחושבת ודורשת מאמץ שכלי רב וריכוז. אנו מפעילים אותה, למשל, כאשר אנו פותרים תרגיל מתמטי מורכב או מחפשים אדם ספציפי בתוך קהל גדול.
- ה הקושי המרכזי בתהליך קבלת ההחלטות נובע מכך ש"מערכת 2" היא מערכת עצלנית. המוח האנושי מנסה תמיד לחסוך אנרגייה, ולכן הוא מעדיף להשאיר את העבודה ל"מערכת 1" המהירה. כאשר אנו נדרשים לקבל החלטה קשה, מערכת 1 'קופצת' ומציעה פתרון מהיר המבוסס על רגש או על מידע חלקי, ומערכת 2 מאשרת את הפתרון הזה בלי לבדוק אותו לעומק.
- ו התנהלות זו של המוח מובילה ל"הטיות קוגניטיביות" – כלומר, לטעויות קבועות ושיטתיות בחשיבה של בני האדם. אחת הטעויות הנפוצות היא ביטחון מופרז. בני אדם נוטים להאמין בצורה מוגזמת שהם צודקים, גם כאשר אין להם מספיק עובדות כדי להוכיח זאת. טעות נוספת קשורה לנטייה של המוח להחליט רק על פי המידע שנמצא מול עיניו באותו הרגע, תוך התעלמות מוחלטת מנתונים חשובים אחרים שאינם גלויים לעין.
- ז כדי להתגבר על קשיים אלו ולמנוע טעויות קשות, קיימות מספר דרכי פתרון מעשיות. ראשית, על האדם להכיר במגבלות המוח שלו, וללמוד לעצור באופן מתוכנן, כאשר הוא עומד בפני החלטה גדולה. עצירה זו מאפשרת ל"מערכת 2" האיטית להיכנס לפעולה, ולבחון את הנתונים בצורה הגיונית.
- ח בנוסף, מומלץ להתייעץ עם אנשים אחרים לפני שמחליטים. מכיוון שלאדם קשה מאוד לראות את הטעויות של עצמו, הוא יכול להפיק תועלת רבה מנקודת מבט חיצונית וביקורתית של חבר, של בן משפחה או של עמית לעבודה.

* פרופסור דניאל כהנמן היה פסיכולוג קוגניטיבי ישראלי-אמריקאי שזכה בפרס נובל לכלכלה בשנת 2002.

מאמר ב

כיצד בני אדם מקבלים החלטות?

(מעובד על פי מלי הלר, כתבה החלטית, עיתון "בתוך המשפחה", חשוון תשפ"ב)

- א במהלך יום שגרתי כל אדם מקבל מספר עצום של החלטות. מחקרים מראים, למשל, כי ברשת הקפה העולמית "סטארבקס" קיימים כ-80 שילובים שונים של סוגי קפה שהלקוחות מבקשים, כלומר: בכל הזמנת קפה הלקוחות נדרשים להחליט איזה קפה הם מעדיפים מתוך 80 סוגים שונים! נתון זה מוכיח כי אנו מקבלים החלטות באופן פעיל כמעט כל הזמן, גם החלטות קטנות ובלתי משמעותיות, והבנה זו יכולה להפחית את הפחד ואת החשש מפני הצורך להחליט.
- ב מבחינה פסיכולוגית, בני האדם מחלקים את ההחלטות שלהם לשלוש רמות: החלטות קטנות, בינוניות וגדולות. חלוקה זו אינה תמיד מדויקת, משום שאיננו יכולים לדעת מראש לאן תוביל אותנו החלטה קטנה, ולמרות זאת, החלוקה הזו חיונית מאוד. לדעת המומחים, אם לא היינו ממיינים את ההחלטות ולא היינו הופכים חלק מהן לאוטומטיות, לא היינו מסוגלים להתקדם ולפעול מרוב חרדה. לא היינו הולכים ברגלינו, למשל, משום שלא היינו מסוגלים להחליט באיזו רגל נפתח את הפסיעה.
- ג מתי החלטה נחשבת לגדולה ומשמעותית? כאשר היא משפיעה על תחומים רבים בחיים, כגון המצב הרוחני, הכלכלי, החברתי, הבריאותי והנפשי של האדם ושל קרוביו.
- ד אחד המחסומים הגדולים ביותר בקבלת החלטות הוא הפחד מהחמצה, הפחד להפסיד הזדמנות, המוכר בשם FOMO. אנשים רבים חוששים להחליט משום שהם פוחדים להפסיד אפשרות טובה יותר, או משום שהם מרגישים שהחלטה היא דבר סופי ומחייב מאוד. פחד זה גורם להם להימנע מנקיטת עמדה.
- ה אולם המומחים מדגישים כי גם כשאנחנו לא מחליטים בעצם החלטנו. כאשר אדם אינו מחליט, העולם אינו עוצר, ובסופו של דבר האפשרויות שלו נחסמות או שאנשים אחרים מחליטים במקומו.
- ו פסיכולוגים מסבירים כי אפשר לקבל החלטות באמצעות שני ערוצים (מסלולים) עיקריים במוח: הראשון הוא הערוץ האינטואיטיבי (תחושת הבטן). ערוץ זה פועל בצורה מהירה וספונטנית, ומגיב במהירות לפי הרגש וערכי הבסיס של האדם.
- ז הערוץ השני הוא הקוגניטיבי (השכלי). ערוץ זה מפעיל את החשיבה ההגיונית ומבוסס על שלבים מסודרים. החלטה נבונה מתקבלת כאשר האדם משלב בין שני הערוצים הללו ומקשיב גם להיגיון וגם לתחושת הבטן שלו.
- ח חוקרים בתחום קבלת ההחלטות, ובהם פרופסור יוסי יסעור, גילו כי בני אדם אינם פועלים תמיד בצורה הגיונית. אנשים חוששים להפסיד או להיכשל – הרבה יותר מאשר הם נהנים להרוויח או להצליח.

ט בגלל סיבה זו אנשים רבים מעדיפים שלא לקבל החלטות הכרוכות בשינוי, ובחרים בהחלטה פסיבית – כלומר, להשאיר את המצב הקיים כפי שהוא, כדי לא להסתכן.

י לפי כלל זה, יש כוח גדול ל"ברירת המחדל" (הבחירה האוטומטית, מה שקורה אם לא עושים כלום). בניסוי שערך פרופ' יסעור, הציעו לקבוצת לקוחות פיצה עם תוספות הכלולות בתשלום. אם הם רצו להוריד תוספות מהפיצה – היה עליהם לבקש זאת מהמוכר בחנות, ולקבל הנחה בתשלום הסופי. לעומת זאת, לקבוצה אחרת של לקוחות הציעו פיצה בלי תוספות, ומי שהעדיף פיצה עם תוספות – היה צריך לבקש אותן ולשלם עליהן. חשוב להדגיש כי הסכום הכולל של הפיצה בשתי הקבוצות היה זהה, ולמרות זאת, הקבוצה שהציעו לה מראש את הפיצה המלאה בתוספות, אכלה פי שניים יותר תוספות מן הקבוצה שקיבלה פיצה בלי תוספות ונדרשה לבקש תוספות.

יא מחקר נוסף שנערך בארץ בדק ועדות שחרורים של אסירים, ומצא כי כאשר חברי הוועדה היו עייפים או רעבים (למשל לפני הפסקת קפה), הם נטו להיצמד לברירת המחדל ולא שחררו את האסירים, משום ששחרור דורש קבלת החלטה אקטיבית.

יב מה עושים כדי להצליח לקבל החלטות באופן נכון ופעיל? המומחים מציעים דרך פשוטה להקל על קבלת החלטה קשה: מומלץ לדמיין שהמצב כבר קרה מעצמו (כברירת מחדל), ולבדוק מהי התחושה הראשונה שעולה בנו – אכזבה או שמחה. תובנה זו מסייעת להחליט בקלות רבה יותר לאחר מכן.

יג לסיכום, כדי להפוך לאדם בוחר ועצמאי על האדם לפתח מודעות לסגנון ההחלטות האישי שלו ולתרגל בחירות יום-יומיות קטנות בלי להישאר פסיבי. הבחירה וההחלטה, כאשר הן מבוססות על ערכי תורה כמו צדק וחסד, מעניקות משמעות לחיי האדם ומסייעות לתיקון העולם.